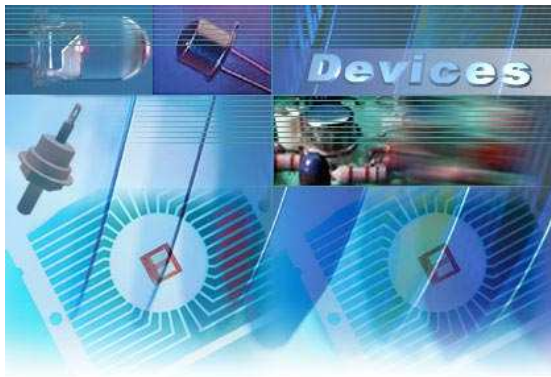

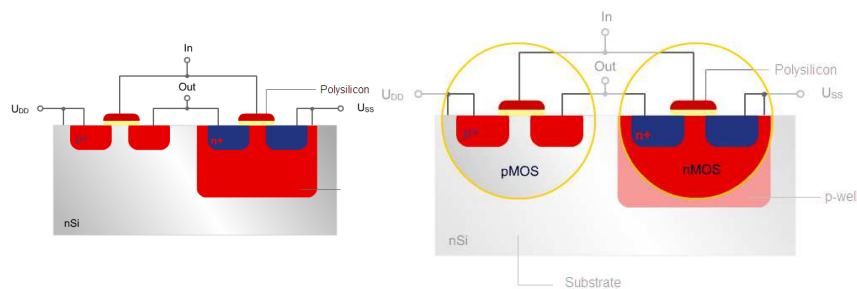
Видове MOS транзистори

Полупроводникови елементи

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

CMOS структура

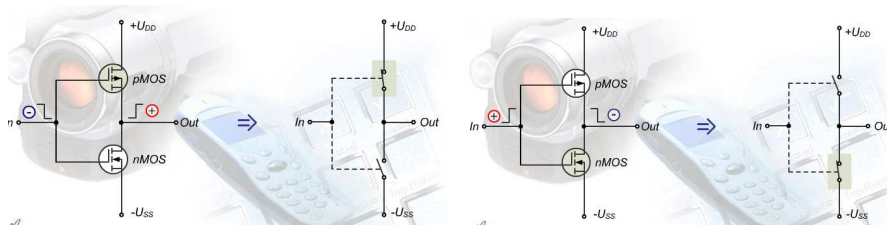

CMOS (Complementary MOS) структурата се състои от два MOS транзистора – един с *N*-канал и един с *P*-канал, в обща подложка. Гейтовете и дрейновете на двата транзистора са свързани заедно, формирайки съответно вход и изход.

N-каналният транзистор е разположен в *P*-дъжоб, който играе роля на подложка за този транзистор.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

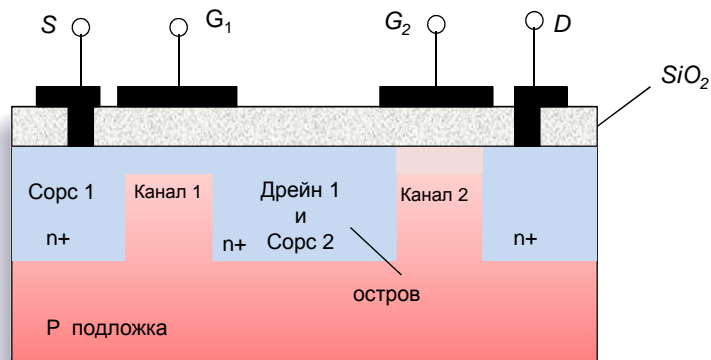
CMOS ключ

CMOS е съвременна технология за производство на интегралните схеми. Основно нейно предимство е **ниската консумация** (нано ватове). Това я прави популярна в космическата електроника, микропроцесорите, памети, устройства, работещи с батерийно захранване като калкулатори, цифрови фотоапарати, камери, мобилни телефони и др.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

Двугейтов MOS транзистор

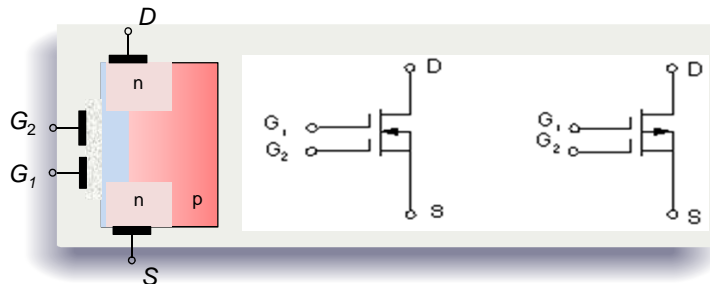

Двугейтовият транзистор може да се разглежда като **два последователно свързани** MOS транзистора, които са конструктивно **еднакви**. В средната част на канала е формирана силно легирана *N* област - **остров**. **Островът** е дрейн - **D** за първия и сорс - **S** за втория транзистор, без външен извод.

Токът, протичащ през транзистора, може да се управлява и чрез **двата гейта**.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

Двугейтов MOS транзистор

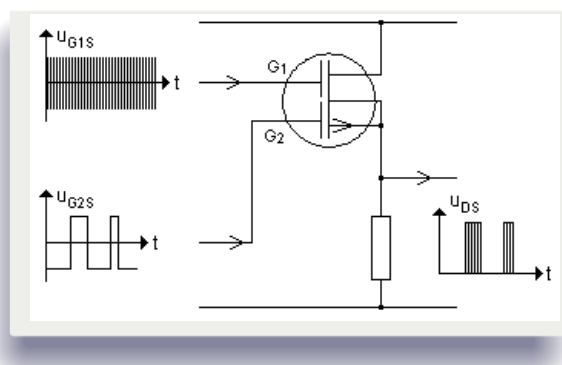

Наличието на G_2 , намалява проходния капацитет $G_1 - D$, а увеличава изходното съпротивление и коефициента на усилване. Изходните характеристики са подобни на тези на класическия MOS транзистор, като в областта на насищане имат по-малък наклон поради по-голямото си $R_{u_{sx}}$.

Аналитичните изрази на характеристиките се получават от система уравнения за двата съставни транзистора с отчитане на $I_{D1} = I_{D2}$

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

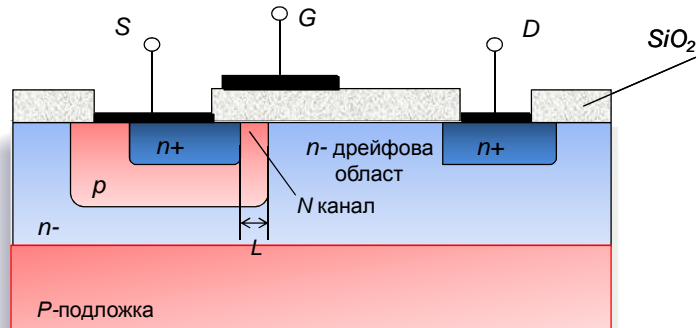
Приложения

Използват се обикновено за ВЧ смесители, модулатори и ВЧ усилватели.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

Двойнодифузионен DMOS

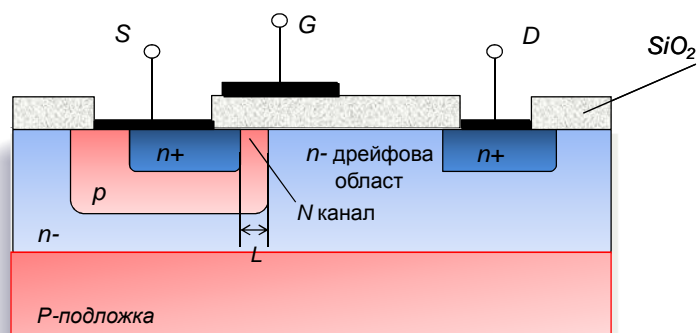
Дължината на канала L се намалява чрез **двойна дифузия**. Извършват се две последователни дифузии:

- 1- за създаване на p област (подложка)
- 2- за създаване на $n+$ област

Дължината на канала L се определя от разликата между тези две области. Тя е от порядъка на $0.1-1 \mu\text{m}$.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

Хоризонтален DMOS

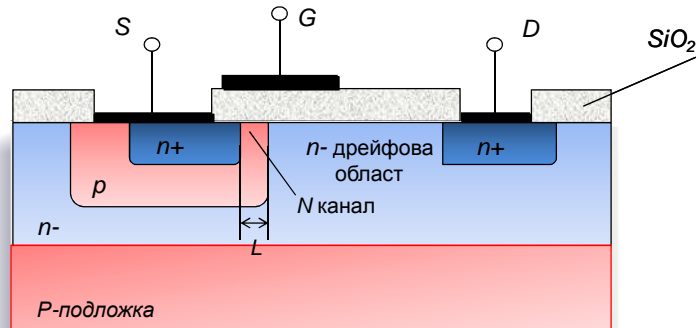

Непосредствено до канала е разположена **нисколегирана N - дрейфова област**. При прилагане на U_{DS} и при $U_{GS} > U_T$, електроните преминават от S към D през късия канал, прекосявайки дрейфова N областта, където има създадено силно електрическо поле.

Методът на **двойната дифузия** е един от основните методи за изготвяне на мощни MOS транзистори с къс канал.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

Хоризонтален DMOS

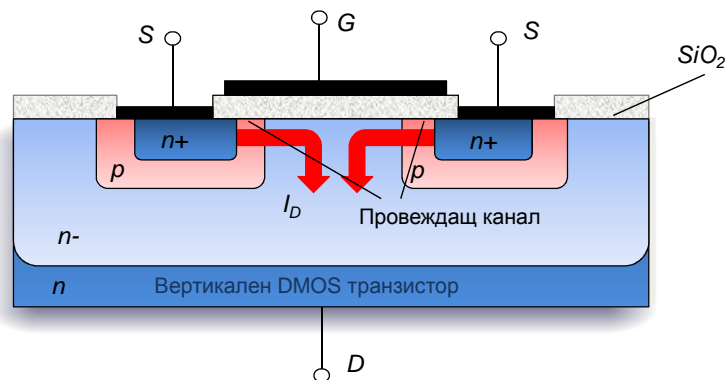
Малката дължина на канала довежда до:

- добри честотни свойства
- по-добра стръмност на транзистора

Нисколегираната N - област позволява работа с по-високи работни напрежения, намалява проходния капацитет C_{GD} , което допълнително повишава бързодействието.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

Вертикален DMOS транзистор

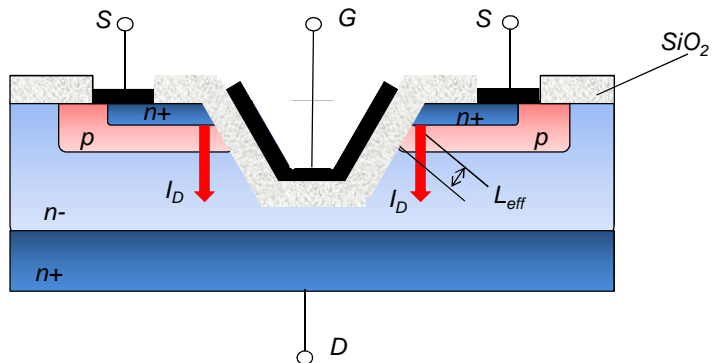

D е разположен на долната страна на подложката. Вертикалната структура на DMOS транзистора позволява работа с **по-високи напрежения**. Има по-висока икономическа ефективност, поради по-малките размери на кристала.

Използват се като мощни ключове за електротовари и за управление на електродвигатели. Мощните елементи се състоят от много подходящо свързани структури, разположени върху обща подложка. Пробивните напрежения могат да достигнат до 2000V, а превключващите токове до 500A.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

VMOS транзистор

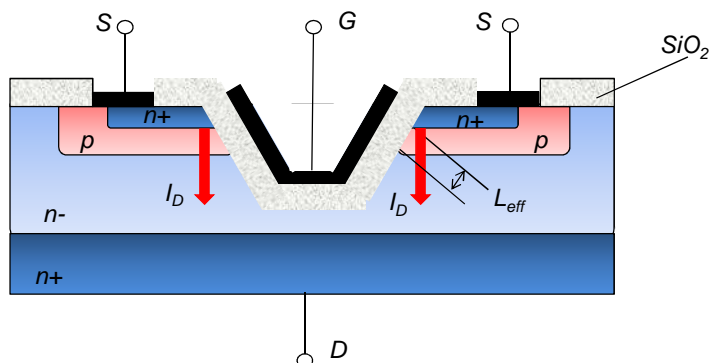

VMOS транзисторът е разновидност на мощните MOS транзистори с **къс канал**, който се постига с V-образна канавка. Дължина на канала $L_{eff} \sim 1\mu\text{m}$. D се намира от долната страна на подложката, а S и G от горната.

V образната канавка се получава при използване на свойството **анизотропност** на **Si** при ецване в **различни** кристалографски направления.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

VMOS транзистор

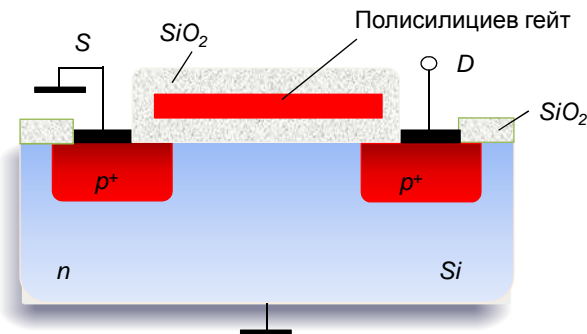

Принципът на работа на VMOS е аналогичен на DMOS транзистора. N^- каналът се индуцира в P областта до V-образната канавка, като за всяка V-канавка се създават **2 канала**. Това удвояване на каналите прави VMOS транзистора един от най-икономически изгодните мощни MOS транзистори.

Вертикално разположената дрейфова N^- област осигурява **високо пробивно напрежение**, **малък проходен капацитет C_{GD}** и по-висока степен на интеграция, защото на горната повърхност са разположени само два електрода.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

FAMOS – Floating Avalanche MOS

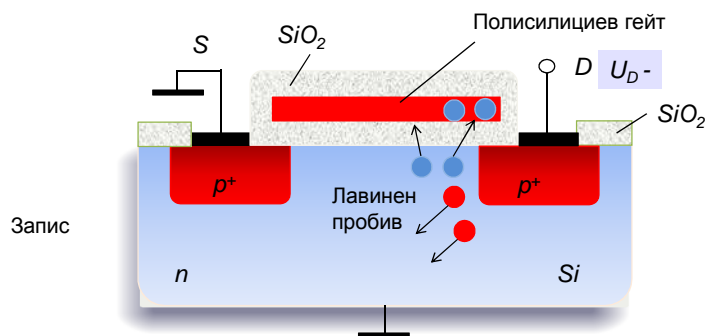

MOS транзистор с “плаващ” потенциал на гейта (FAMOS– Floating Avalanche MOS). Служат като енергонезависими елементи в полупроводникови постоянни паметии с електрическо програмиране – EPROM (Electrically Programmable Read Only Memory).

Транзисторът има плаващ гейт - **поликристален силициев гейт**, изолиран от подложката с тънък SiO₂. Структурата е непроводяща – върху гейта няма заряд и под него липсва канал.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

FAMOS – Floating Avalanche MOS

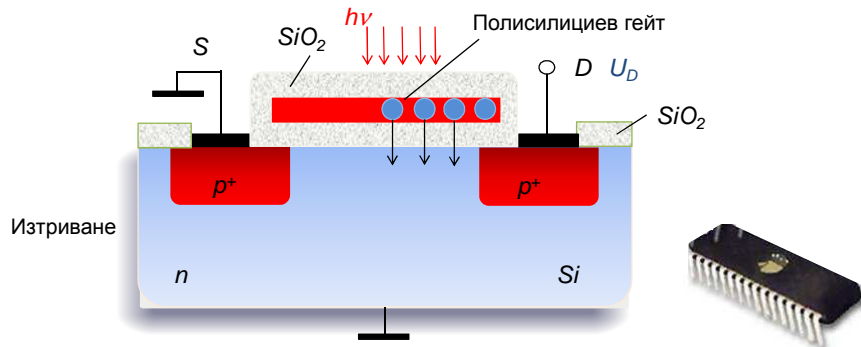

Запис на информация – При подаване на **отрицателен** импuls на Дрейна по отношение на подложката (за P канален транзистор), в прехода Дрейн/Подложка възниква **лавинен пробив**.

Електрони с голяма енергия – „горещи електрони“ преодоляват потенциалната бариера на SiO₂, достигат до изолирания Гейт, захващат се там и довеждат до **намаляване на праговото напрежение** на транзистора. Въведената по такъв начин информация (зарядът електрони върху изолирания гейт) може да бъде съхранявана без захранване десетки години (40 години).

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

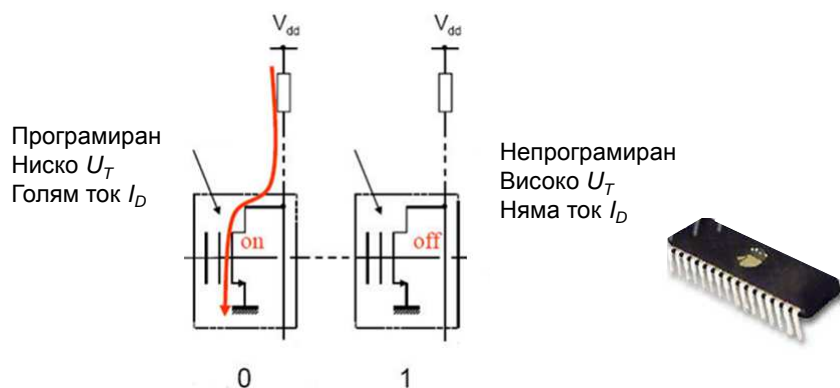
FAMOS – Floating Avalanche MOS

Изтриване – Извършва се чрез облъчване с **ултравиолетови лъчи**, при което електроните в изолирания гейт получават допълнителна енергия, достатъчна, за да преминат обратно от гейта в подложката. При това се възстановява големината на праговото напрежение.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

FAMOS – Floating Avalanche MOS

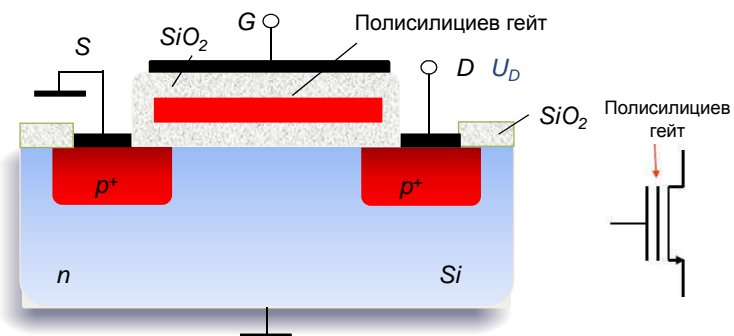

При четене, в зависимост от това дали има записана информация или не, протича различен по големина дрейнов ток поради разликата в праговите напрежения на транзистора със заряд (при записана информация) или без заряд в изолирания гейт.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

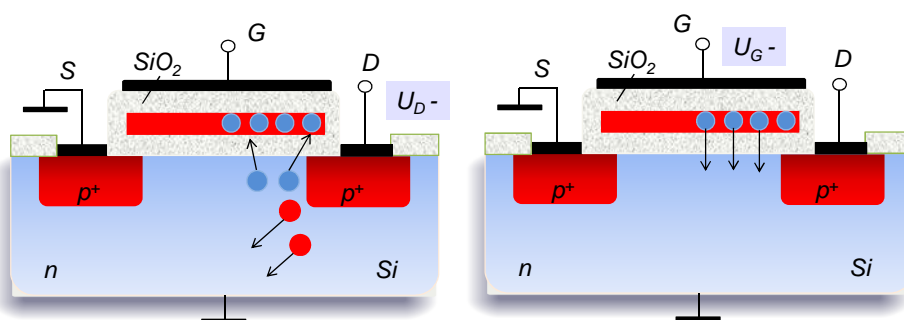
FGMOS – Floating-Gate MOS

MOS транзистор с “плаващ” потенциал на гейта с **електрическо записване и изтриване** на информацията FGMOS (Floating-Gate MOS). Има подобна структура като FAMOS, но с два изолирани гейта – “плаващ” и управляващ. Те са основа за изграждане на EEPROM (Electrically Erasable PROM) и FLASH памети.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

FGMOS – Floating-Gate MOS

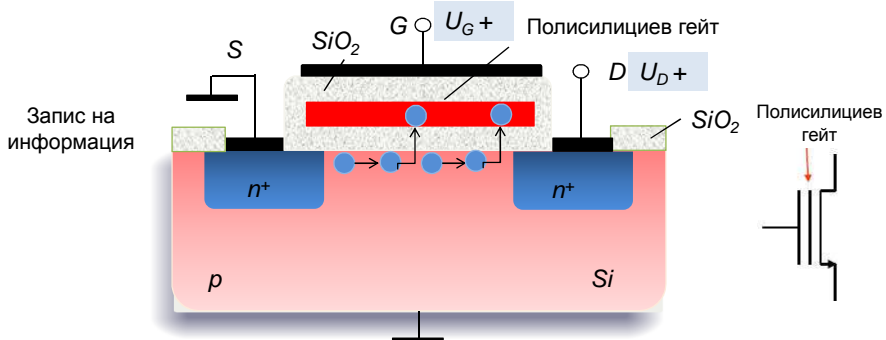

Запис на информация – зареждане на “плаващия” гейт става чрез подаване на отрицателни импулси на Дрейна. Отрицателно зареденият плаващ гейт намалява праговото напрежение на транзистора.

Изтриване – Връщането в начално състояние се извършва чрез подаване на подходящо (отрицателно) напрежение на управляващия гейт.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

N канален FGMOS

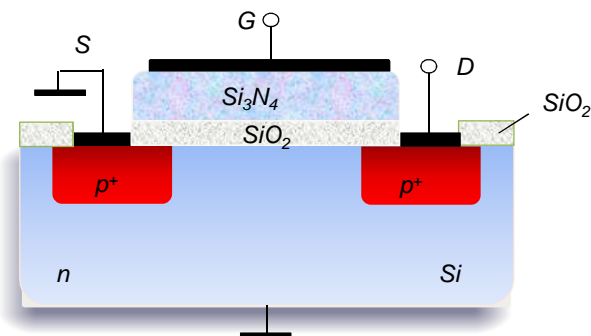

Запис – подават се положителни импулси с голяма амплитуда на дрейна и на управляващия гейт. Образува се инверсен канал с голяма токова плътност. Част от електроните придобиват достатъчна енергия, за да преодолеят потенциалната бариера на тънкия окис и попадат върху “плаващия” гейт. Отрицателно зареденият “плаващ” гейт повишава праговото напрежение.

Връщане в изходно състояние (**изтриване**) става чрез подаване на голямо отрицателно напрежение на управляващия гейт.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

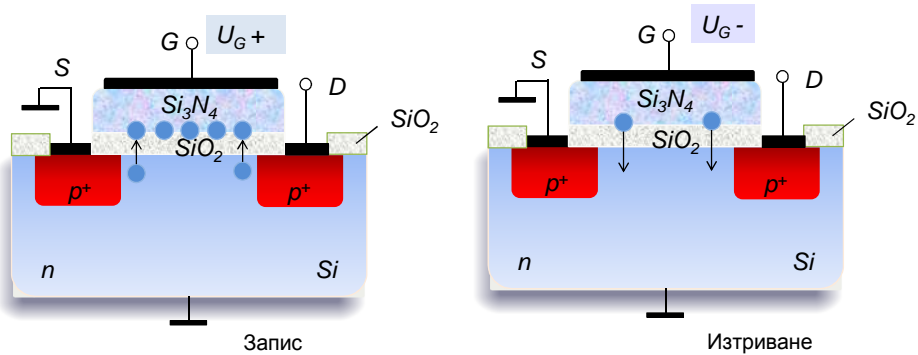
MNOS транзистор

MOS транзистор с двоен диелектрик MNOS (Metal Nitride-Oxide Semiconductor). Използва се комбинацията Si_3N_4 и SiO_2 , като слой Si_3N_4 е дебел, а слой SiO_2 е тънък – SiO_2 е по-малко от $1\mu m$, Si_3N_4 е няколко микрона. Използват се за EEPROM памет (Electrically Erasable Programmable Read Only Memory).

Copyright © 2013 Проф. Д-р Таня Василева

MNOS транзистор

Запис – При прилагане на **положително напрежение на гейта (25-30 V)** за кратко време, електроните преминават през тънкия слой SiO_2 и достигат до дебелия слой диелектрик Si_3N_4 , но не могат да преминат през него и се натрупват на границата, където има много уловки. Намалява се праговото напрежение на транзистора. Създаденият обменен заряд остава там с години.

Изтриването на информацията става чрез подаване на гейта на **отрицателно напрежение** от същия порядък.

Copyright © 2013 Проф. Д-р Тая Василева